

Rahandusministri 22. detsembri 2022. a määruse nr 67 „Hoolsusmeetmed, esitatav teave ja liiduvälise platvormihalduri registreerimise kord“ muutmise määruse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1 Sisukokkuvõte

Eelnõuga täiendatakse Rahandusministri 22. detsembri 2022. aasta määrust nr 67 „Hoolsusmeetmed, esitatav teave ja liiduvälise platvormihalduri registreerimise kord“ (edaspidi *määrus*), täpsustades erandeid, mis kaasnevad platvormihalduritele antud võimalusega kasutada hoolsusmeetmete kohaldamisel tuvastusteenust.

Määrust ajakohastatakse seoses Nõukogu direktiiviga 2023/2226/EL¹ ja OECD platvormialase aruandluse mudeli uueningega seotud muudatustele. Tuvastusteenuse kasutamise võimalus ja sellega kaasnevad erireeglid hoolsusmeetmete kohaldamisel on algselt paika pandud OECD platvormialase teabevahetuse mudelis². Samasisulisel teabevahetuses on kokku lepitud ka Euroopa Liidu maksustamisalase halduskoostöö direktiivi tasandil³.

Eelnõuga tehtavad muudatused puudutavad Euroopa Liidu liikmesriikide platvormialast teabevahetust. Nendes teabevahetuse võrgustikes on võrreldes OECD mudelreeglitega sätestatud veidi erinevad reeglid.

Tuvastusteenuse kasutamise võimalus ja sellega seotud erireeglid on kehtestatud eelkõige eesmärgiga halduskoormust vähendada. Kuna enamikes teabevahetuses osalevates riikides, sealhulgas Eestis, praegu tuvastusteenust ei kasutata tehakse määruse muudatused tulevikku vaatavana andes võimaluse neid erisusi vajadusel rakendada. Praegu on Euroopa Liidu liikmesriikidest tuvastusteenus kasutusel ainult Taanis. Teenuse eesmärk on lihtsustada platvormihaldurite jaoks platvormil tegutsevate isikute isikusamasuse tuvastamist. Seda tehakse läbi unikaalse koodi, mille põhjal kohalik maksuamet isiku tuvastada suudab. Platvormialase teabevahetuse kontekstis saab platvormihaldur tuvastusteenuse kasutamisel maksuhaldurile edastada platvormil tegutsevate müüjate kohta vähem teavet.

Maksustamise valdkonnas on optimaalse halduskoormuse hoidmine oluline, et tagada õiglane maksukoormuse jagunemine. Kuna tuvastusteenust Eestis veel ei kasutata siis ei mõjuta määruses tehtud muudatused halduskoormust.

¹ Nõukogu direktiiv 2023/2226/EL, millega muudeti maksustamisalase halduskoostöö direktiivi 2011/16/EL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32023L2226>.

² Model Rules for Reporting by Platform Operators with respect to Sellers in the Sharing and Gig Economy: <https://www.oecd.org/en/topics/sub-issues/international-tax-compliance-policies-and-best-practices/model-reporting-rules-for-digital-platforms.html>.

³ Maksustamisalase halduskoostöö direktiivi 2011/16/EL konsolideeritud versioon: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02011L0016-20260101>.

1.2 Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Rahandusministeeriumi maksu- ja tollipoliitika osakonna peaspetsialistid Artur Lundalin (artur.lundalin@fin.ee; 5885 1321) ja Kevin Kassihin (kevin.kassihin@fin.ee; 5833 1868).

Eelnõu juriidilist kvaliteeti kontrollis Rahandusministeeriumi personali- ja õigusosakonna õigusloome valdkonna juht Virge Aasa (virge.aasa@fin.ee; 5885 1493). Eelnõu toimetas keeleliselt personali- ja õigusosakonna keeleteimetaja Heleri Piip (heleri.piip@fin.ee; 5303 2849).

1.3 Märkused

Eelnõuga muudetakse määrust redaktsioonis RT I, 08.05.2024, 9.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu punktiga 1 eemaldatakse määruse § 4 lõikest 1 viited liikmesriigi ning Euroopa Liidu tuvastusteenusele, st edaspidi kohaldub kõnealune säte vaid juhul, kui müüja on käsitatav üksnes kolmanda riigi või jurisdiktsiooni residendina ja platvormihaldur on tema isiku ja residentsuse kindlaksmääramisel tuginenud asjaomase kolmanda riigi või jurisdiktsiooni tuvastusteenuse otsesele kinnitusele.

Direktiiv 2021/514⁴ võimaldas platvormihalduritel jätta müüjate kohta kogumata teatud komplekti infot, kui platvormihaldur kasutas tema isiku ja residentsuse tuvastamiseks liikmesriigi või Euroopa Liidu tuvastusteenust. Ülevõetav direktiiv 2023/2226 aga eemaldab sellise võimaluse, st edaspidi on platvormihaldurid kohustatud koguma müüjate kohta tervikliku andmestiku isegi siis, kui nende isiku ja residentsuse kindlaksmääramisel tuginetakse liikmesriigi või Euroopa Liidu tuvastusteenusele. Küll aga ei ole platvormihaldurid sellisel juhul kohustatud edastama tervet andmestikku maksuhaldurile (vt selle kohta eelnõu punkt 3).

Ülevõetava direktiivi 2023/2226 põhjenduspunktis 34 on välja toodud, et liikmesriikidel, kes soovivad seda moodust tuvastamiseks kasutada, peaks olema lubatud seda teha, tingimusel et see ei mõjuta selliste teiste liikmesriikide teabe voogu ja kvaliteeti, kes kõnealuseid tuvastusteenuseid ei kasuta. Seega ei tohiks tuvastusteenuste kasutamine mõjutada hoolsusmeetmeid ega teabe kogumise nõudeid, mistõttu tuleb kogu aruandlusega hõlmatud teavet siiski koguda, kuid seda ei pea täies ulatuses maksuhaldurile esitama.⁵

OECD mudelreeglid⁶ aga muutunud ei ole, st need lubavad jätkuvalt tuvastusteenuse kasutamisel vähendada kogutava teabe hulka. Sellel põhjusel ei ole võimalik määruse § 4 lõiget 1 täielikult kehtetuks tunnistada, ehk edaspidiselt rakendab määruse § 4 lõige 1 vaid OECD mudelreeglite vastavasisulist sätet (Osa II, B3).⁷

⁴ Nõukogu direktiiv 2021/514/EL, millega muudeti maksustamisalase halduskoostöö direktiivi 2011/16/EL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/et/ALL/?uri=CELEX:32021L0514>

⁵ Vt joonealune märkus nr 1.

⁶ Eesti on küll OECD mudeli kohase mitmepoolse kokkuleppe allkirjastanud, kuid pole seda veel rakendada hakanud.

⁷ Vt joonealune märkus nr 2.

Ülevõetavas direktiivis 2023/2226 kirjeldatakse tuvastusteenust elektroonilise protsessina, mille liikmesriik või liit teeb aruandvale platvormihaldurile tasuta kättesaadavaks, et teha kindlaks müüja isikusamasus ja maksuresidentsus. Sellise teenuse kasutamine pole maailmas veel levinud, samuti pole seda rakendatud ka Eestis. Ainsa Euroopa Liidu liikmesriigina pakub Taani digiplatvormide jaoks oma riigi kodanike isikusamasuse tuvastamiseks riiklikku tuvastusteenust. Seda võivad kasutada kõik Taanis tegutsevad (teenuseid pakkuvad) platvormihaldurid, kes sõlmivad kliendisuhteid Taani residentidega ning kes on Taanis aruandekohustuslikud. Tuvastusteenuse kaudu genereerib platvormi kasutaja endale unikaalse koodi, mille abil suudab Taani maksuhaldur hiljem tema isiku tuvastada. Seda koodi käsitletakse Taani TIN-i ehk maksukohustuslase registreerimiskoodina.

Seoses tuvastusteenuse kasutamise võimaldamisega on vaja muuta ka juba kehtivaid platvormihaldurite aruandlusreegleid, kus on tuvastusteenuse kasutamise tingimused sõnastatud puudulikult. See annab võimaluse tulevikus ka Eestil tuvastussüsteemi rakendada ja platvormidele alternatiivi seda kliendi tuvastamisel kasutada.

Eelnõu punktiga 2 korrigeeritakse määruse § 7 lõike 2 sõnastust, st eemaldatakse sõnaselge viide määruse § 4 lõikele 1. Muudatus on tingitud eelnõu punktist 1.

Nimelt, edaspidiselt reguleerib määruse § 4 lõige 1 üksnes OECD mudelreeglites mainitud tuvastusteenust, ent määruse § 7 lõike 1 kohaldamisala peab hõlmama nii OECD mudelreeglid kui ka halduskoostöö direktiivi. Teisisõnu, kui viide praegusel kujul säilitada, siis tekib olukord, kus müüja residentsuse kindlaksmääramisel saab tugineda üksnes kolmanda riigi või jurisdiktsiooni tuvastusteenusele, kuid halduskoostöö direktiivi kohaselt tuleb tagada võimalus kasutada residentsuse tuvastamiseks ka liikmesriigi või Euroopa Liidu tuvastusteenust.

Seega eemaldatakse normist paragrahvi täpsusega viide ning sätestatakse sõnaselgelt, et residentsuse kindlaksmääramisel on võimalik tugineda liikmesriigi või Euroopa Liidu või kolmanda riigi või jurisdiktsiooni tuvastusteenusele.

Eelnõu punktiga 3 vähendatakse teabeandjalt maksuhaldurile esitatava teabe hulka platvormil tegutseva müüja kohta, kui tuginetakse müüja isiku ja residentsuse kindlaksmääramisel liikmesriigi või Euroopa Liidu tuvastusteenuse kinnitusele. Muudatus puudutab Euroopa Liidu liikmesriikide vahelist platvormialast teabevahetust, kehtestades OECD teabevahetusest veidi erinevad reeglid. Sätte sisu tuleneb Euroopa Liidu direktiivist 2023/2226, mille järgi peab tuvastusteenust kasutades siiski koguma laiemat teavet, kuid teabe esitamisel saab piirduda vähema hulga andmetega.

Tuvastusteenusele tuginedes tuleb esitada isiku ees- või ärinimi, tuvastusteenuse tunnus ja selle väljastanud liikmesriik.

Varasemast erinevalt ei pea tuvastusteenuse kinnitusele tuginemisel platvormihaldur enam esitama, kuid siiski koguma füüsilisest isikust müüja kohta:

- elukoha aadressi;
- isikukoodi või muud maksukohustuslase numbrit ja selle väljastanud riigi, nende puudumisel sünniriigi;
- käibemaksukohustuslasena registreerimise numbrit; ja
- sünnikuupäeva.

Samal tingimusel ei pea juriidilisest isikust müüja puhul esitama:

- registrijärgset aadressi;

- maksukohustuslasena registreerimise numbrit või selle ekvivalenti ja selle väljastanud riiki;
- käibemaksukohustuslasena registreerimise numbrit;
- äriregistri koodi; ja
- Euroopa Liidus asuva püsiva tegevuskoha andmeid ja asukohariiki.

Selleks, et hõlbustada Taanis aruandekohustuslike teabeandjate halduskoormust, lubab direktiiv koguda neil oma klientidelt maksukohustuslase registreerimisnumbrina Taani tuvastussüsteemi koodi. Samas ei vabasta tuvastussüsteemi olemasolu ja selle kasutamise õigus teabeandjat üldiste hoolsusmeetmete kohaldamisest oma klientide residentsus(t)e tuvastamiseks. Isikul võib olla teabevahetuse kontekstis residentsus erinevates riikides ning kõik võimalikud residentsused tuleb tuvastada. Seega ettevõtja jaoks on oluline teada, et Taani residentide puhul tuleb kasutada TIN-i ekvivalentina Taani riikliku tuvastussüsteemi koodi nagu Eestis on TIN-i ekvivalentina kasutusel isikukood või äriregistri number/kood.

3. Eelnõu terminoloogia

Eelnõuga ei võeta kasutusele uusi termineid.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusega

Eelnõu on kooskõlas nõukogu direktiiviga 2023/2226/EL, millega muudetakse direktiivi 2011/16/EL maksustamisalase halduskoostöö kohta. Direktiiv on peamiselt üle võetud maksualase teabevahetuse seadusega, kuid tuvastusteenuse kasutamisega seotud erisusi tuleb reguleerida määruses. Määruses sätestatakse platvormihalduritele reeglid, mis puudutavad muuhulgas hoolsusmeetmeid ja teabe esitamist, mille kohaldamisega kaasnevad erisused tuvastusteenuse kasutamisel.

5. Määruse mõjud

5.1 Mõju platvormihaldurile

Sihtrühm. Platvormihaldur on maksualase teabevahetuse seaduse kohaselt juriidiline isik või õiguslik moodustis, kes sõlmib müüjaga lepingu platvormi või selle osa müüjale kättesaadavaks tegemiseks⁸. Siinkohal peetakse platvormidena silmas erinevaid veebikeskkondi, mille vahendusel saab isik müüa erinevaid kaupu või teenuseid ja seeläbi tulu teenida. Eestis on sellisteks platvormideks näiteks Bolt, Stebby, Kaup24.ee ja mitmed teised. Sellist platvormi haldav isik ehk platvormihaldur on kohustatud platvormil tegutsevate müüjate ja nende teenitud tulu kohta Maksu- ja Tolliametile teavet esitama. Küll aga pole Eesti platvormihalduritel praegu veel tuvastusteenuse süsteemi kasutamise võimalust. Sihtrühm puudub.

Mõju ulatus. Kui platvormil tegutseva müüja isikuandmete kinnitamisel kasutatakse tuvastusteenust siis väheneb platvormihalduri jaoks müüja kohta esitatava teabe hulk. Tuvastusteenust ei kasutata Eestis ega teistes Euroopa Liidu liikmesriikides peale Taani. Selle kasutamise võimalus hoolsusmeetmete kohaldamisel toodi direktiivi eelkõige eesmärgiga vähendada platvormide halduskoormust. Tuvastusteenuse kasutamisest tingitud erandid on loodud pigem tulevikku vaatavana, juhaks kui liikmesriigid seda laiemalt rakendava hakkavad. Käesoleval ajal mõju puudub.

⁸ Maksualase teabevahetuse seadus § 20²³ lg 1: <https://www.riigiteataja.ee/akt/102052024009?leiaKehtiv>

Mõju avaldumise sagedus. Platvormihaldurid esitavad Maksu- ja Tolliametile nõutud teavet möödunud aasta kohta iga järgneva aasta 31. jaanuaril. Andmeid tuleb koguda aga jooksvalt kogu aasta vältel, kuid tuvastusteenust kasutades oleks platvormihalduril võimalik platvormil tegutsevate müüjate kohta vähem andmeid edastada. Praegu ei ole Eestis loodud või loomisel tuvastusteenuse süsteemi, mistõttu seda kasutada ei saa. Mõju ei avaldu.

Ebasoovitavate mõjude risk. Ebasoovitavaid mõjusid pole.

5.2 Mõju müüjale

Sihtrühm. Müüja on platvormialase aruandluse kontekstis isik, kes on platvormil registreeritud ja tegeleb platvormil aruandekohustusega hõlmatud tegevusega, mis võib olla mõni järgnevatest tegevustest:

- 1) kinnisasja või selle osa rendile või üürile andmine;
- 2) aja- või ülesandepõhise teenuse osutamine;
- 3) asja võõrandamine;
- 4) transpordivahendi rendile või üürile andmine.

Seega kuuluvad sihtrühma nii füüsilised kui ka juriidilised isikud, kes on ennast tuvastusteenuse abil identifitseerinud ja selliste tegevustega platvormidel tulu teenivad ning kelle kohta platvormihaldurid teavet esitavad. Platvormidele konto tegemisel pole uutel müüjatel aga võimalik veel Eestis tuvastusteenust enda identifitseerimiseks kasutada. Sihtrühm puudub.

Mõju ulatus. Kui tuvastusteenust Eestis kasutataks avalduks müüjale mõju platvormile konto loomisel. Seda tehes suunataks ta maksuhalduri veebilehele ja peale isikutuvastust tagasi platvormile koos unikaalse identifitseerimiskoodiga, mida maksuhaldur saab hiljem müüja tuvastamiseks kasutada. Tuvastusteenuse kasutamisest tulenevatel ja platvormihalduritele suunatud teabevahetuse erireeglitel oleks müüjatele passiivne mõju, kuna nemad teabevahetuses vahetult ei osale. Praegu ei ole Eestis loodud tuvastusteenuse kasutamise võimalust. Seetõttu mõju veel ei ole.

Mõju avaldumise sagedus. Müüja jaoks mõjutaks tuvastusteenuse kasutamine otseselt ainult platvormile konto loomise protsessi. Passiivne teabevahetusest tingitud mõju avalduks kord aastas kui platvormihaldur edastab müüjaga seotud andmeid maksuhaldurile. Vahetut kokkupuudet müüjal siiski teabevahetusega pole. Mõju avaldumise sagedus oleks tuvastusteenuse kasutamisel väike. Kuna Eestis tuvastusteenust ei kasutata siis sellist mõju ei avaldu.

Ebasoovitavate mõjude risk. Ebasoovitavaid mõjusid pole.

6. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega eraldi kulusid ei kaasne, sest tuvastusteenuse süsteemi veel Eestis ei kasutata ega plaanita lähiaastatel kasutusele võtta. Seetõttu on praegu keeruline tuvastusteenuse süsteemi loomise ja rakendamisega seotud potentsiaalseid kulusid prognoosida.

7. Määruse jõustumine

Määrus on planeeritud jõustuma üldises korras.

8. Eelnõu koostöölastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse koostöölastamiseks eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu Justiits- ja Digiministeeriumile ning Majandus ja Kommunikatsiooniministeeriumile.

Eelnõu ja käesolev seletuskiri saadetakse arvamuse avaldamiseks Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Bolt Operations OÜ-le, Wolt Eesti OÜ-le, Allepal OÜ-le ja DLB Trading OÜ-le.